

Aloite valtioneuvostolle strategisen tutkimuksen teemoista ja painopisteestä vuodelle 2025

Strateginen tutkimus on:

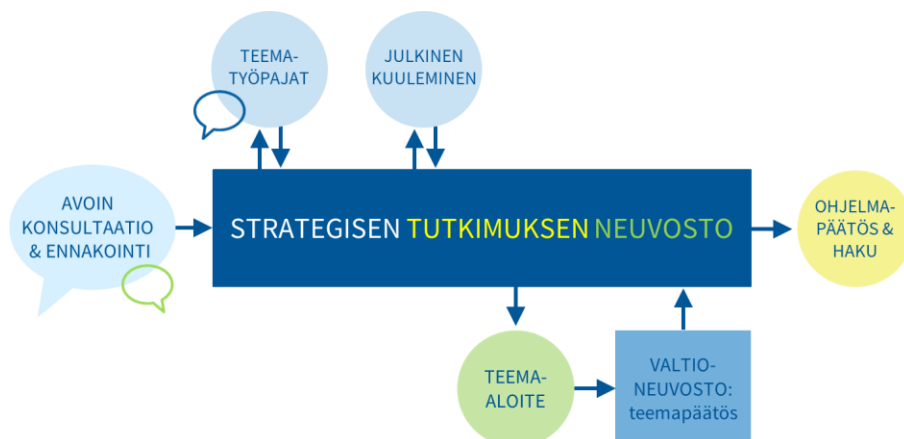
- haastelähtöistä, monitieteistä ja tieteellisesti korkeatasoista
- yhteiskunnallisesti merkittävää ja vaikuttavaa
- ratkaisukeskeistä ja vuorovaikutteista

Johdanto: Strategisella tutkimuksella vastataan merkittäviin yhteiskunnallisiin haasteisiin

Strategisen tutkimuksen avulla ratkaistaan suuria ja monitieteistä otetta vaativia yhteiskunnallisia haasteita. Strateginen tutkimus tuottaa yhteiskunnallisesti vaikuttavaa ja tieteellisesti korkeatasoista tietoa, jonka avulla voidaan uudistaa ja kehittää suomalaista yhteiskuntaa pitkällä aikajänteellä sekä tukea tietoon perustuvaa päätöksentekoa yhteiskunnan muuttuvien tietotarpeiden mukaisesti.

Strategisen tutkimuksen rahoitus on ohjelmamuotoista. Vaihtuviin teemoihin perustuvat tutkimusohjelmat ovat tyypillisesti kuusivuotisia. Teemat ennakoivat Suomen tulevaisuuden kannalta merkittäviä haasteita, joiden ratkaisu edellyttää uutta, tieteenalarajat ylittävää tutkimustietoa. Strategisen tutkimuksen tulee palvella pitkäjänteisesti yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnallista ongelmanratkaisua, elinkeinoelämän uudistamista sekä julkisen sektorin ja työelämän kehittämistä. Tiedeyhteisöllä ja tiedon hyödyntäjillä on avainrooli uusien teemojen ideoinnissa ja teema-aihioiden vuorovaikutteisessa kehittämisessä. Merkittävien rahoitusmuodon erityispiirre on kuitenkin tapa yhdistää temaattisuutta tieteelliseen vapauteen: tutkijat arvioivat yhdessä tiedon hyödyntäjien kanssa, miten parhaiten vastata teeman yksilöimään yhteiskunnalliseen haasteeseen monitieteisen tutkimuksen keinoin ja luoda uusia suomalaisen yhteiskuntaan räätälöityjä ratkaisuja.

Valtioneuvosto päättää strategisen tutkimuksen teemoista ja läpileikkaavasta painopisteestä vuosittain strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) aloitteesta. STN puolestaan vastaa valtioneuvoston teemapäätökseen pohjautuvien tutkimusohjelmien käynnistämisestä ja rahoitettavien hankkeiden valinnasta. (Kuva 1. Teemavalmistelusta rahoitushakuun.)

Strategisen tutkimuksen ohjelmien tulokset

Strategisen tutkimuksen ohjelmissa sekä tehdään monitieteistä tutkimusta että vahvistetaan tutkimustietoon perustuvaa asiantuntijuutta ja yhteiskunnallista kehitystä. Tutkimushankkeiden oman vuorovaikutustoiminnan ohella tutkijoiden ja sidosryhmien yhteistyötä edistetään yhteisellä ohjelma- ja vaikuttavuustoiminnalla. Kullakin strategisen tutkimuksen ohjelmalla on osa-aikainen, omassa taustaorganisaatiossaan työskentelevä ohjelmajohtaja, joka rakentaa ohjelmakokonaisuutta, vastaa ohjelmarajat ylittävästä yhteistyöstä sekä edistää tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Strategisessa tutkimuksessa on kehitetty monia erilaisia toimintamalleja tutkijoiden ja päätöksentekijöiden vuoropuhelun vahvistamiseksi. [Ratkaisuja tieteestä](#) -verkkopalvelu puolestaan esittelee ilmiölähtöisesti koko strategisen tutkimuksen kirjon sekä johdattaa tutkimustulosten ja asiantuntijoiden luo.

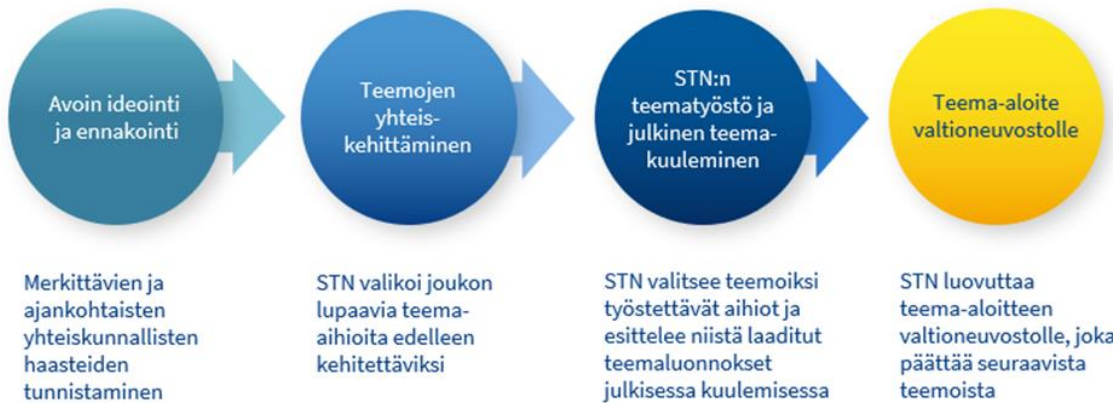
Strategisen tutkimuksen vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan sekä ohjelmakauden aikana että sen jälkeen. Syksyllä 2022 julkaistiin myös VN TEAS -hankkeena toteutettu strategisen tutkimuksen rahoitusinstrumentin arviointi ([VN Teas 2022/60](#)). Arvioinnit osoittavat mm. seuraavaa:

- Strategisen tutkimuksen ohjelmat ovat vaikuttaneet merkittävästi suomalaisen yhteiskunnan valmiuteen tarttua monimutkaisiin, ajankohtaisiin haasteisiin. Julkinen keskustelu ja helposti saatavilla oleva tieto teema-alueiden yhteiskunnallisista haasteista on lisääntynyt ja parantanut yleistä ymmärrystä tarvittavista ratkaisuista.
- Strateginen tutkimus on monitieteistä, tieteellisesti korkeatasoista ja vaikuttavaa.
- Tutkimustietoa hyödynnetään laajalti lainsäädännön uudistamisessa, kansallisen tason strategioissa ja ohjelmissa sekä toimintamallien kehittämisessä. Hankkeet ovat luoneet lisäksi alueellisella ja paikallisella tasolla konkreettisia kehittämistoimia ja ratkaisuja. Tietoa ovat hyödyntäneet esimerkiksi aluehallinto, sairaanhoitopiirit, kaupungit, järjestöt ja elinkeinoelämä. Tulokset ovat vaikuttaneet myös kansainvälisiin ohjelmiin ja aloitteisiin.
- Ohjelmien toimintaan on osallistunut sidosryhmiä kaikilta yhteiskunnan sektoreilta. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden rakentamisessa oleellista on suunnitelmallinen, kohdennettu ja oikea-aikainen tutkijoiden ja tiedon hyödyntäjien vuorovaikutus ja yhteiskehittäminen, joilla tutkimus kytketään sopivaan päätöksentekoprosessiin tai käytännön tarpeeseen. Vaikuttavuutta vahvistaa päätöksentekijöiden sitoutuminen pitkäjänteiseen yhteistyöhön. Erilaiset tutkijoiden ja päättäjien yhteiset kokeilut ja yhteiskehittämisen mallit ovat herättäneet myös kansainvälistä kiinnostusta.
- Strateginen tutkimus tukee laaja-alaista yhteiskunnallista asiantuntijuutta teema-alueilla. Hankkeiden tutkijoiden asiantuntijatehtävät erilaisissa komiteoissa, toimikunnissa ja työryhmissä vaihtelevat ministeriöiden asiantuntijaryhmistä ja parlamentaarista komiteoista paikallisen tason kokeiluihin.
- Strateginen tutkimus edistää tieteenalojen välistä vuorovaikutusta. Ohjelmat synnyttävät uudenlaista tutkimuskulttuuria myös tutkimusalojen välille. Usean organisaation yhteistyönä toteutettu monitieteinen, vuorovaikutteinen tutkimus on tuottanut kattavampia tutkimustuloksia ja kokonaiskuvaa yhteiskunnallisista haasteista ja niiden ratkaisukeinoista.
- Konsortiomuotoinen toimintatapa tukee myös tutkijoiden menestystä muissa konsortiomallisissa rahoitushaissa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

STN-rahoitus vastaa kansainvälisiin, kasvaviin odotuksiin tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vahvistamisen saralla. Suomen Akatemian arvioinnissa ([OKM 2022/7](#)) strategista tutkimusta kiitellään niin kutsuttuna kolmannen sukupolven tiederahoituksena, joka keskittyy tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden käytänteiden kehittämiseen.

Strategisen tutkimuksen teemat muodostavat kehittyvän kokonaisuuden

Strategisen tutkimuksen neuvosto valmistee vuosittain teema-aloitteen aktiivisessa vuorovaikutuksessa tiedeyhteisön ja tiedon hyödyntäjien kanssa. Lisäksi valmistelussa hyödynnetään ajankohtaista ennakkotietoa. (Kuva 2. Teemavalmistelu haasteiden tunnistamista aloitteeseen.)

Valtioneuvosto päätti strategisen tutkimuksen teemoista ensimmäisen kerran vuonna 2014. Sitten on nimetty 23 teemaa:

- 2015 Teknologiamurrosten hyödyntäminen ja muuttuvat instituutiot
Ilmastoneutraali ja resurssiniukka yhteiskunta
Tasa-arvo ja sen edistäminen
- 2016 Osaaminen ja muuttuva työelämä
Terveys ja elämäntapojen muuttaminen
Kokonaisturvallisuus globaalissa ympäristössä
Kaupungistumisen dynamiikka
- 2017 Muuttuva yhteiskunta ja kansalaisuus globaalissa murroksessa
- 2018 Uudistu tai surkastu - resurssit ja ratkaisut
- 2019 Kohti kestävä, terveellistä ja ilmastoneutraalia ruokajärjestelmää
Innovatiiviset materiaalit ja palvelut resurssiviisauden ja kestävä kehityksen edistäjinä
Julkisen vallan muuttuva rooli ja yhteiskunnan ohjaamisen mahdollisuudet
Kulttuuri teknologisoituvassa yhteiskunnassa
- 2020 Ilmastonmuutos ja ihminen
Tiedon lukutaito ja tietoon perustuva päätöksenteko
- 2021 Väestörakenteen muutokset – syyt, seuraukset ja ratkaisut
Elonkirjon köyhtymisen ympäristölliset ja yhteiskunnalliset yhteydet
Pandemiat yhteiskunnallisena haasteena
- 2022 Lapset ja nuoret – hyvinvoivat tulevaisuuden tekijät
Turvallisuus ja luottamus algoritmien aikakaudella
- 2023 Oikeudenmukainen vihreä murros
- 2024 Vesi hyvinvoinnin, turvan ja rauhan elementtinä
Demokratian tulevaisuus

Aloite strategisen tutkimuksen teema-alueiksi ja painopisteeksi vuodelle 2025

Suomen Akatemian yhteydessä toimiva strategisen tutkimuksen neuvosto (STN) ehdottaa valtioneuvostolle kahta teemaa vuonna 2025 käynnistettävälle strategisen tutkimuksen kuusivuotisille ohjelmille. Lisäksi teemoille on valmisteltu läpileikkaava painopiste, joka koskee molempia ohjelmia.

Teema-alueet:

1. Talous ja hyvinvointi strategisen kilpailun aikakaudella
2. Osaaminen, työvoiman riittävyys ja maahanmuutto tulevaisuuden Suomessa

Läpileikkaava painopiste:

Tekoäly

I Teema-alue:

Talous ja hyvinvointi strategisen kilpailun aikakaudella

Strategisen kilpailun aikakaudella korostuvat taloudellinen ja yhteiskunnallinen vakaus, resilienssit toimintamallit, aineeton pääoma sekä yhteiskuntien kyky houkutella investointeja. Teema keskittyy siihen, miten ja millä keinoin talous kehittyy suotuisasti ja rakentaa hyvinvoinnin perustaa muuttuvissa olosuhteissa. Suomen talous kärsii rakenteellisista ongelmista, jotka liittyvät niin tuottavuuteen kuin investointien sekä tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan niukkuuteen. On löydettävä ratkaisuja, jotka parantavat kilpailukykyä, auttavat katkaisemaan velkaantumiskehityksen ja vahvistavat tuottavuutta yhteiskunnan toimintakyvyn, resilienssin ja hyvinvoinnin tueksi. Tuottavuuden kasvun edellytykset rakentuvat teknologian ja korkean osaamisen mahdollistamille kilpailuvalteille. Aineettoman pääoman merkitys kasvaa ja kilpailu luonnonvaroista kiristyy globaalisti, mikä muuttaa sekä työtä että arvonluontia. Kiertotaloudella ja luontopääomalla on tulevaisuuden kilpailukyvyn kannalta keskeinen rooli. Tekoälypohjaiset ratkaisut luovat perustavalla tapaa uudenlaisia mahdollisuuksia ja samalla myös riskejä. Miten vahvistaa kilpailukykyä, houkutella investointeja sekä rakentaa kestävä ja lisäarvoa tuottavaa taloutta? Miten kehittää taloutta pitkäjänteisesti ja turvata hyvinvointipalvelut tuleville sukupolville?

Teemassa tarkastellaan tuottavuutta, kehitetään keinoja sen vahvistamiseksi sekä etsitään ratkaisuja talouden uudistamiseen ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen. Tutkimuksessa on keskeistä tunnistaa talouden kestävyys- ja hyvinvointinäkökulmat sekä kansainvälisen toimintaympäristön nopeat muutokset. Oleellisia ovat investointeihin, innovaatioihin, lainsäädäntöön, verotukseen ja velkaantumiseen sekä materiaalsen ja immateriaalsen pääoman tehokkaaseen käyttöön ja niiden välisiin kytköksiin liittyvät kysymykset. BKT:n lisäksi voidaan tarkastella kokonaiskestävyyttä eli hyvinvointia, talouden kannattavuutta ja ympäristön tilaa. Mitä talouden kestävä uudistuminen edellyttää näistä lähtökohdista, ja mitkä ovat uudistumisen esteet? Miten houkutella investointeja riittävän ja vakaan veropohjan ylläpitämiseksi? Millaiset talouden ohjausmallit, sääntelykeinot sekä kannustimet toimivat keskinäisriippuvuuksien määrittämässä toimintaympäristössä? Tutkimus voi liittyä esimerkiksi talouden, tuottavuuden ja hyvinvoinnin dynamiikkaan sekä rakenteellisiin ja institutionaalisiin kysymyksiin. Näissä kaikissa kysymyksissä tekoälyyn perustuvilla ratkaisuilla on merkittävä rooli. Kansainvälinen vertailu voi tarjota tärkeitä näkökulmia teemaan liittyvien kysymysten tarkasteluun. Tieteenalarajat ylittävä ja vuorovaikutteinen lähestymistapa sekä yhteistyö eri sidosryhmien kanssa ovat avainasemassa, kun ratkotaan talouteen ja tuottavuuteen kytkeytyviä kysymyksiä systemaattisesti.

II Teema-alue:

Osaaminen, työvoiman riittävyys ja maahanmuutto tulevaisuuden Suomessa

Teema tarkastelee keinoja ja edellytyksiä varmistaa tekijöiden ja osaamisen riittävyys tulevaisuudessa. Suomalaisen yhteiskunnan suotuisa kehitys vaatii monipuolista, muuntuvaa osaamista ja riittävästi työntekijöitä. Monia aloja vaivaa kasvava työvoima- ja osaamisvajae, jota väestön ikärakenteen muutosten on arvioitu lisäävän. Näiden haasteiden ratkaisemisessa keskeisessä asemassa ovat muun muassa työllisyysasteen nosto, koulutus sekä opiskelu- ja työperäinen maahanmuutto. Maissa, joissa maahanmuutto on ollut voimakasta, on noussut esiin kysymyksiä yhteiskuntien kestävydestä, demokratiasta ja turvallisuudesta. Koulutus-, työvoima- ja maahanmuuttopolitiikka ovat avainasemassa, kun pyritään varmistamaan kehitys yhteiskunnan kaikilla keskeisillä aloilla. Uudistumistarve koskettaa niin työmarkkinoita, koulutusjärjestelmää kuin elinkeinoelämää. Tekoälyn soveltaminen tarjoaa ratkaisumahdollisuuksia, mutta nostaa myös esiin uusia kysymyksiä ja edellyttää uutta osaamista. Samalla kansainvälinen kilpailu osaavasta työvoimasta kiristyy. Miten vahvistaa Suomen houkuttelevuutta ja pitovoimaa? Miten vastata avoimien työpaikkojen ja työntekijöiden väliseen kohtaanto-ongelmaan?

Teemassa rakennetaan monitieteisen tutkimuksen keinoin laajaa tietoperustaa ja asiantuntijuutta osaamiseen, työvoiman riittävyyteen ja maahanmuuttoon liittyvien kysymysten ja haasteiden ratkaisemiseksi. Tutkimus voi käsitellä esimerkiksi osaamistarpeiden ennakointia, uuden osaamisen rakentamista sekä kysynnän ja tarjonnan tasapainoa tai työn houkuttelevuutta. Keskeisiä aiheita ovat Suomen ulkopuolelta tulleiden ihmisten haasteet ja edellytykset integroitua suomalaiseen työelämään, yhteiskuntaan ja kulttuuriin sekä ratkaisut, joilla varmistetaan demokratian ja oikeusvaltion toiminta sekä yhteiskunnan turvallisuus. Työntekijöiden hyvinvointi, kieli- ja kulttuurikysymykset sekä niihin liittyvien haasteiden ratkaisu ovat tärkeitä yhteiskunnan kokonaiskestävyyden kannalta. Oleellista on myös tutkia, miten tekoäly, digitalisaatio ja teknologia voivat tarjota uusia työhön ja asiantuntijuuteen liittyviä mahdollisuuksia sekä ratkaista integrointiin nivoutuvia kysymyksiä. Kansainvälinen vertailu voi tarjota näkökulmia teeman tarkasteluun. Teemasta tehtävän tutkimuksen tulee vahvistaa valmiuksia ennakoida tekijöiden ja osaamisen riittävyyteen liittyviä ongelmia. Tieteenalarajat ylittävä vuorovaikutteinen ja systeeminen lähestymistapa sekä yhteistyö eri sidosryhmien kanssa ovat oleellisia teeman tutkimuksessa.

Läpileikkaava painopiste:

Tekoäly

Läpileikkaavana painopisteenä vuoden 2025 strategisen tutkimuksen ohjelmissa on tekoäly. Tekoäly määrittää merkittäväällä tavalla tulevaisuuden yhteiskuntaa, kietoutuu osaksi toimintaa ja voi uudistaa radikaalisti toimintamallejamme. Tietojenkäsittelyteknologian kehitys ja tekoälyperusteiset ratkaisut muuttavat sekä prosesseja että yhteiskunnallisia rakenteita. Parhaimmillaan tekoäly voi parantaa paitsi päätöksentekoa ja tuottavuutta myös hyvinvointia. Samalla algoritmisten päätöksentekojärjestelmien käyttöön liittyy riskejä ja monimutkaisia oikeudenmukaisuuskysymyksiä. Vuoden 2025 strategisen tutkimuksen ohjelmissa tehtävässä tutkimuksessa tulee tarkastella tekoälyyn liittyviä kysymyksiä valitun tutkimusaiheen näkökulmasta.

Liite 1:

Vuosien 2018–2023 teemapäätöksistä avatut, käynnissä olevat tutkimusohjelmat, ohjelmajohtajat ja ohjelmista rahoitetut konsortiot

Kohti kestävä, terveellistä ja ilmastoneutraalia ruokajärjestelmää (FOOD) -teemassa (2019–2025) etsitään ratkaisua siihen, miten edetä kohti kestävä, terveellistä ja ilmastoneutraalia ruokajärjestelmää. Tämä dynaaminen kokonaisuus koostuu muun muassa ruoantuotannosta, pakkaamisesta, kaupasta, sijoittamisesta, kuluttajista ja jätteen käsittelystä.

Ohjelmajohtaja: **Juha Helenius** (Helsingin yliopisto)

konsortiot:

[Maanviljelyn monihyötyiset ratkaisut ilmastokestävään ruokajärjestelmään \(MULTA\)](#)

[Palkokasveilla kohti kestävä ruokajärjestelmää ja terveyttä \(Leg4Life\)](#)

[Reilu ruokamurros: Eriarvoisuuksien tunnistaminen ja ratkaiseminen matkalla kestävä, terveelliseen ja ilmastoneutraaliin ruokajärjestelmään \(JUST-FOOD\)](#)

Innovatiiviset materiaalit ja palvelut resurssiviisauden ja kestävä kehityksen edistäjinä (IMPRES) -teemassa (2019–2025) haetaan ratkaisuja siihen, miten elämäntapamme aineellinen perusta korvataan uusien materiaalien ja innovatiivisten palvelujen avulla. Tutkimuksen kohteena ovat resurssiviisaat innovaatiot, joiden avulla vähennetään luontoa kuormittavaa kulutusta ja kehitetään uudenlaisia materiaaleja ja palveluja sekä keinot, joilla innovaatiot saadaan nopeasti ja laajasti käyttöön.

Ohjelmajohtaja: **Asta Salmi** (Oulun yliopisto)

Konsortiot:

[Biovärit - Väripaletti biopohjaisille väriaineille ja pigmenteille \(BioColour\)](#)

[Bio-öljyihin perustuvat polymeerikomposiitit; arvoketju synteetistä digitaaliseen valmistukseen \(ValueBioMat\)](#)

[Kohti kestäviä tekstiilisysteemejä: Resurssiviisaan globaalin tekstiiliiketoiminnan yhteiskehittäminen Suomeen \(FINIX\)](#)

Julkisen vallan muuttuva rooli ja yhteiskunnan ohjaamisen mahdollisuudet (STEER) -teemassa (2019–2025) etsitään tutkimuksen avulla ratkaisuja siihen, miten ja millaisin keinoin yhteiskunnallista kehitystä voidaan nykyoloissa ohjata – oloissa, joissa julkisen vallan rooli muuttuu ja teknologinen kehitys on nopeaa.

Ohjelmajohtaja: **Mika Nieminen** (Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy)

Konsortiot:

[Ettinen tekoälyn hyödyntäminen yhteiskunnan ohjauksessa \(ETAIROS\)](#)

[Kestävä kaupungistumista maankäytön ohjauksen keinoin \(SmartLand\)](#)

[Kohti eko-hyvinvointivaltiota: Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden orkestrointi \(ORSI\)](#)

Kulttuuri teknologisoituvassa yhteiskunnassa (CULT) -teemassa (2019–2025) pyritään tuottamaan ratkaisuja siihen, miten teknologisen kehityksen, institutionaalisen ja organisatorisen rakenteen sekä eri kulttuurien vuorovaikutusta voidaan tukea niin, että kaikki pysyvät mukana monikulttuuristuvassa ja teknologisoituvassa yhteiskunnassa.

Ohjelmajohtaja: **Minna Lammi** (Anglia Ruskin University)

Konsortiot:

[Palvelukulttuuria uudistamalla kaikki mukaan digitaaliseen yhteiskuntaan \(DigiIN\) digiin.fi](#)

[Digitaalisiksi kuluttajiksi oppimassa: Kuinka parantaa nuorten taloustaitoja teknologisoituvassa kulutusyhteiskunnassa? \(DigiConsumers\)](#)

[Intiimiys datavetoisessa kulttuurissa \(IDA\)](#)

Ilmastonmuutos ja ihminen (CLIMATE) -teemassa (2020–2026) haetaan ratkaisuja siihen, miten ihmiset pystyvät toteuttamaan ilmastonmuutoksen hillitsemiseen tai sopeutumiseen liittyviä valintoja ja miten yhteiskunta mahdollistaa valintojen tekemisen kestävästi ja yhdenvertaisesti.

Ohjelmajohtaja: **Paula Schönach** (Aalto-yliopisto)

Konsortiot:

[Yksilöiden, yhteisöjen ja kaupunkien hiilen varastointi kaupunkiviheralueilla ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi \(CO-CARBON\)](#)

[Ei hukata ketään murrokseen. Kansalaiset, legitimizeetti ja Suomen muutos hiilineutraaliksi hyvinvointivaltioksi \(2035Legitimacy\)](#)

[Ilmastotuupaus: Kasvihuonepäästöjen vähentäminen ja hiilinielujen vahvistaminen yhteisöllisesti käyttäytymistieteellisin ohjaukskeinoin \(CLIMATE-NUDGE\)](#)

[Kohti hiilivapaita koteja: Asukaskeskeiset ratkaisut lähiöiden ja maaseudun ilmastoviisaaseen asumiseen \(DECARBON-HOME\)](#)

Tiedon lukutaito ja tietoon perustuva päätöksenteko (LITERACY) -teemassa (2020–2026) etsitään ratkaisuja siihen, miten tietoa voidaan käyttää kriittisesti ja rakentavasti niin yksilöiden kuin yhteiskunnallisenkin päätöksenteon ja toiminnan tukena.

Ohjelmajohtaja: **Jarmo Viteli** (Tampereen yliopisto)

Konsortiot:

[Suomalainen tiedepääoma ja sen kasvattaminen \(FINSCI\)](#)

[Tietoon pohjautuva jaettu päätöksenteko terveydenhuollossa \(PROSHADE\)](#)

[Teknologisia ja sosiaalisia innovaatioita kriittisen lukemisen tukemiseen internetin aikakaudella \(CRITICAL\)](#)

[Lainsäädännön vaikutukset hiljaisiin toimijoihin: riittämättömästä tietoperustasta osallistaviin ratkaisuihin \(SILE\)](#)

[Datalukutaito ja vastuullinen päätöksenteko \(DATALIT\)](#)

Väestörakenteen muutokset – syyt, seuraukset ja ratkaisut (DEMOGRAPHY) -teemassa (2021–2027) etsitään ratkaisuja väestön ikärakenteen muutoksiin sopeutumiseksi ja yhteiskunnallisen toiminta- ja uudistumiskyvyn säilyttämiseksi. Syntyvyyden lasku ja väestön ikääntyminen haastavat kokonaisvaltaisesti yhteiskunnan institutionaalisia rakenteita aina työelämästä demokratiaan. Hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden turvaamiseksi on oleellista tutkia, miten väestölliset muutokset muokkaavat suomalaista yhteiskuntaa ja miten muutoksiin voidaan sopeutua ja vaikuttaa.

Ohjelmajohtaja: **Susan Kuivalainen** (Eläketurvakeskus)

Konsortiot:

[Väestörakenteen muutosten elämänkaari- ja talousvaikutukset \(LIFECON\)](#)

[Muuttuva perheenmuodostus - Syyt, seuraukset ja mahdolliset tulevaisuudet \(FLUX\)](#)

[Sosiaaliset verkostot, syntyvyys ja hyvinvointi ikääntyvässä Suomessa \(NetResilience\)](#)

[Monimuotoisuus, luottamus ja kaksisuuntainen kotoutuminen \(MobileFutures\)](#)

[Taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys läpi ajan ja alueiden ikääntyvässä yhteiskunnassa \(SustAgeable\)](#)

Elonkirjon köyhtymisen ympäristölliset ja yhteiskunnalliset yhteydet (BIOD) -teemassa (2021–2027) keskitytään luonnon monimuotoisuuteen hyvinvoinnin edellytyksenä ja etsitään ratkaisuja, miten elonkirjon köyhtyminen voidaan pysäyttää ja miten ekosysteemejä voidaan elvyttää. Yhteiskuntamme toimintakyky ja ympäristömme elinkelpoisuus rakentuvat luonnon monimuotoisuuden ja toimivien ekosysteemien varaan. Elonkirjon köyhtymisen pysäyttämiseen ja sen elvyttämiseen tarvittavien toimenpiteiden tunnistaminen ja niiden yhteiskunnallinen toimeenpano edellyttävät monitieteistä ja vuorovaikutteista tutkimusta.

Ohjelmajohtaja: **Juha Hiedanpää** (Luonnonvarakeskus)

Konsortiot:

[Ekologinen kompensatio oikeudenmukaisessa siirtymässä kohti luonnon kokonaisheikentymättömyyttä \(BOOST\)](#)

[Luonnon monimuotoisuutta kunnioittava johtajuus \(BIODIFUL\)](#)

[Hyvinvointia biodiversiteetti-interventioilla \(BIWE\)](#)

Pandemiat yhteiskunnallisena haasteena (PANDEMICS) -teemassa (2021–2024) keskitytään pandemioiden aiheuttamiin kriiseihin ja niiden laajamittaisiin yhteiskunnallisiin vaikutuksiin. Pandemioiden aiheuttamien kriisien ennakointi ja taltuttaminen, yhteiskunnan toiminnan turvaaminen, toimenpiteitä koskeva päätöksenteko sekä kriisinjälkeinen uudelleenrakentaminen edellyttävät tutkimukseen perustuvia kokonaisvaltaisia ratkaisuja. Ohjelmassa luodaan tutkimukseen perustuvia ratkaisuja ja monitieteistä asiantuntijuutta pandemioiden aiheuttamien yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseen edistämällä hyvinvointivaltion perustehtäviä, toimintavarmuutta ja kansalaisten turvallisuutta.

Ohjelmajohtaja: **Marjo Kurki** (Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö ITLA)

Konsortiot:

[Hyvinvoinnin turvaaminen pandemia-aikoina: kohti syndemioiden yhteistyöhön perustuvaa hallintaa \(WELGO\)](#)

[Oikeudenmukainen toipuminen pandemiasta? Perustuslailliset oikeudet, legitiimi hallinta ja saadut opit \(JuRe\)](#)

[Vastustuskykyinen kaupunki: Kaupunkisuunnittelu pandemioiden ennaltaehkäisyn välineenä \(RECIPE\)](#)

[Resilientti koulu ja koulutus \(EduRESCUE\)](#)

Lapset ja nuoret – hyvinvoivat tulevaisuuden tekijät (YOUNG) -teemassa (2022–2028) keskitytään lapsiin ja nuoriin yhteiskunnan jäsenenä sekä tulevaisuuden tekijöinä ja etsitään ratkaisuja, joilla turvata kaikkien lasten ja nuorten yhtäläiset mahdollisuudet hyvään elämään sekä turvalliseen kasvuun ja kehitykseen. Lasten ja nuorten hyvinvointi on polarisoitunut. Vaikka suurimmalla osalla lapsista ja nuorista menee hyvin, niin osa voi huonosti. Kriisitilanteet kärjistävät polarisoitumista ja haitalliset seuraukset kasautuvat. Ohjelman tavoitteena on luoda monitieteisen ja vuorovaikutteisen tutkimuksen keinoin laaja-alaista tietoperustaa, jolla voidaan tukea lasten ja nuorten kehitystä monipuolisiksi ja tulevaisuuteen luottaviksi toimijoiksi heidän omista lähtökohdistaan käsin.

Ohjelmajohtaja: **Marjo Kurki** (Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö ITLA)

Konsortiot:

[Haitalliset lapsuudenkokemukset elämäkulussa: pitkän aikavälin seuraukset ja vaikuttavat ehkäisyn keinot \(ACElife\)](#)

[Ulos epätoivosta – ratkaisuja nuorten väkivaltakuolemiin, itsemurhiin ja huumekuolemiin johtavien elämäkulkujen katkaisemiseksi \(Young Despair\)](#)

[Mielen hyvinvoinnin kohentaminen keinona lisätä nuorten osallisuutta \(IMAGINE\)](#)

[Oikeus osallisuuteen: Yksinäisyyden ja ostrakismin vähentäminen lapsuudessa ja nuoruudessa \(R-to-B\)](#)

[Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin koulu \(SchoolWell\)](#)

Turvallisuus ja luottamus algoritmien aikakaudella (SHIELD) -teemassa (2022–2028) keskitytään turvallisuuteen ja luottamukseen informaatioteknologioiden ja hybridivaikuttamisen maailmanajassa. Perinteisempien turvallisuusuhkien ohella niin digitalisaation ja teknologisen kehityksen luomat uhat ja mahdollisuudet kuin erilaiset kriisit luontokadosta ilmastonmuutokseen, finanssikriiseihin ja valtapoliittisiin konflikteihin muokkaavat toimintaympäristöä ennakoimattomin tavoin. Ihmisten luottamus toisiinsa, julkiseen valtaan ja hyvinvointivaltioon turvaverkkoineen sekä prosessien toimintaan ovat demokraattisen yhteiskunnan keskeisiä vahvuuksia, joita muutostekijät haastavat. Ohjelmassa rakennetaan laaja-alaista tietoperustaa ja asiantuntijuutta luottamusta horjuttavien turvallisuusuhkien tunnistamiseksi ja torjumiseksi sekä kriisinhallinnan ja selviytymiskyvyn vahvistamiseksi.

Ohjelmajohtaja: **Karoliina Snell** (Helsingin yliopisto)

Konsortiot:

[Luotettavien ja syrjimättömien digitaalisten julkispalvelujen suunnittelu maahanmuuttajille \(Trust-M\)](#)

[Algoritmisten systeemien murtumat ja uudet alut \(REPAIR\)](#)

[Generation AI](#)

[Demokratian episteeminen toimintakyky algoritmien aikakaudella \(DECA\)](#)

Oikeudenmukainen vihreä murros -teemassa (2023–2029) keskitytään ekologisten kestävyyskriisien kokonaisvaltaisiin, pitkäjänteisiin ratkaisuihin. Teemassa etsitään tutkimukseen perustuvia uusia ratkaisuja ja näkökulmia oikeudenmukaiseen vihreään murrokseen ja muutosjoustavuuden vahvistamiseen. Tutkimuksissa on huomioitava paikallisten ja kansallisten ratkaisujen yhteydet globaaliin toimintaympäristöön. Teemassa rakennetaan monitieteisen ja vuorovaikutteisen tutkimuksen keinoin laaja-alaista tietoperustaa ja asiantuntijuutta hyvinvointiyhteiskunnan vihreän murroksen tueksi. Tavoitteena on myös luoda mahdollisuuksia yhteiskunnan eri sektoreiden ja talouden uudistumiseen.

Teemasta avattiin kaksi ohjelmaa:

Energiaratkaisut osana oikeudenmukaista vihreää murrosta (JUST ENERGY) -ohjelmassa keskitytään energiaratkaisuihin osana oikeudenmukaista vihreää murrosta.

Ohjelmajohtaja: **Juha Peltomaa** (Suomen ympäristökeskus)

Konsortiot:

[Polku energiakriiseistä muutosjoustavaan, iskunkestävään ja oikeudenmukaiseen energijärjestelmään \(PHOENIX\)](#)

[Turvallinen ja tasaveroinen energijärjestelmä isolla aurinkoenergian osuudella \(RealSolar\)](#)

[Ratkaisuja energiamurrokseen: Reilu, joustava ja resilientti energijärjestelmä \(FLAIRE\)](#)

[Yhteensopivat infrastruktuurit ja instituutiot resilientille ja oikeudenmukaiselle vihreälle sähköistymiselle \(2IMATCH\)](#)

[Ilmastoystävällinen, perusteltu ja kestävä H2-siirtymä \(JustH2Transit\)](#)

Yhteiskunnalliset ratkaisut oikeudenmukaisessa vihreässä murroksessa (JUST TRANSITION) -ohjelmassa keskitytään vihreän murroksen kannalta oleellisiin yhteiskunnallisiin ratkaisuihin eri instituutioiden ja toimijoiden näkökulmista.

Ohjelmajohtaja: **Olli-Pekka Ruuskanen** (Pellervon taloustutkimus PTT ry.)

Konsortiot:

[Kohtuusratkaisulla kohti sisukasta, vihreää ja oikeudenmukaista Suomea \(SISU\)](#)

[Metsäsektorin oikeudenmukainen kestävyysmurros \(ForTran\)](#)

[Monilajisen murroksen mahdollistaminen kaupungeissa ja seutukunnissa \(MUST\)](#)

[Mukikkaiden oikeusjärjestelmien resilienssi kestävyysmurroksessa \(RELIEF\)](#)

[Uudet rajat kohti resilienttiä ja oikeudenmukaista yhteistä arktista tulevaisuutta \(REBOUND\)](#)

2023 teemapäätös ja siihen perustuvat ohjelmat (2024–2030)

Vesi hyvinvoinnin, turvan ja rauhan elementtinä -teemassa (2024–2030) keskitytään veteen ja vesivaroihin yhteiskunnallisena kysymyksenä kansallisesti ja globaalisti. Vesi on olennainen osa hyvinvointia, huoltovarmuutta ja kestävä kehitystä puhutaan sitten pinta- tai pohjavesistä, sisävesistä tai meristä. Maailmanlaajuisesti tarkasteltuna vesi on kriittinen resurssi, jonka hallinta aiheuttaa jännitteitä ja jopa konflikteja. Myös ilmastonmuutos, luontokato ja väestökysymykset haastavat kansainvälistä vesidiplomatiaa ja -politiikkaa. Teemassa rakennetaan laaja-alaista ymmärrystä ja asiantuntijuutta vesiturvallisuuden ja vesien kestävä käytön vahvistamiseksi Suomessa ja kansainvälisesti. Suomessa on merkittävää vesiosaamista, joka luo vahvan perustan veteen liittyvien uusien ratkaisujen kehittämiseksi.

Demokratian tulevaisuus -teemassa (2024–2030) keskitytään demokratiaan. Kansalaisten vapauksiin ja oikeuksiin sekä yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen ja moniarvoisuuteen perustuva demokratia on hyvinvointiyhteiskunnan ja oikeusvaltion perusta. Radikaaleja yhteiskunnallisia uudistuksia vaativat globaalit kriisit – kuten ilmastonmuutos, lajikato ja aseelliset konfliktit – haastavat demokratiaa. Demokratia on myös altis epäsuorille vallankäytön muodoille kuten informaatio- ja datavallalle. Osallistumisaktiivisuuden ja osallisuuden epätasainen jakautuminen sekä yhteiskunnallinen polarisaatio heikentävät demokraattisia instituutioita ja yhteenkuuluvuutta. Teemassa rakennetaan monitieteisen tutkimuksen keinoin tietoperustaa ja asiantuntijuutta ratkaisemaan nykyisiä ja tulevia demokratian haasteita.

Strategisen tutkimuksen neuvosto päättää syksyllä 2024 teemojen perusteella avattuihin kahteen uuteen kuusivuotiseen (2024–2030) ohjelmaan valittavista konsortioista.

Liite 2.

Strategisen tutkimuksen neuvoston kokoonpano (2022–2024)

Puheenjohtajisto:

johtaja **Anu Kaukovirta**, Luonnonvarakeskus (puheenjohtaja)

johtava neuvonantaja **Mikael Hildén**, Suomen ympäristökeskus (1. varapuheenjohtaja)

professori **Heli Ruokamo**, Lapin yliopisto (2. varapuheenjohtaja)

Jäsenet:

projektijohtaja **Kari Herlevi**, Sitra

tutkimusprofessori **Heikki Hiilamo**, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

professori **Anne Kovalainen**, Turun yliopisto

SVP, Customer Service **Elina Lehtomäki**, Digita Oy

johtaja **Jussi Ronkainen**, Kaakkois-Suomen AMK

professori **Antti Ylä-Jääski**, Aalto-yliopisto

Lisätietoja Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen vastuualueelta:

Päivi Tikka, johtaja, paivi.tikka@aka.fi, 029 533 5007

Pilvi Toppinen, johtava tiedeasiantuntija, pilvi.toppinen@aka.fi, 029 533 5064

www.strateginentutkimus.fi